

OBSAH

Pavouci České republiky	2
Zavlečenci	4
Méně známé druhy pavouků – <i>Nuctenea silvicultrix</i>	7
Nová pravidelná rubrika „Významné nálezy pavouků v ČR“	9
Významné nálezy pavouků z ČR I./ Remarkable records of spiders from Czech Republic I.	9
Nález pavučenky vrbové <i>Diplocephalus dentatus</i> Tullgren, 1955	11
Poznámka k výskytu západníka korového <i>Clubiona corticalis</i> (Walckenaer, 1802)	12
Klíšťata – neobvyklá kořist pavouků	13
Kořist larev hrabalek	15
Přírodní rozmanitost Vysočiny – výzva ke spolupráci	17
Zoodny České Budějovice 2016	18
Arachnologická exkurze 2016: Údolí Jihlavy a Oslavy	19
Česká bibliografie 2015	21
Britská bibliografie – The Newsletter 135	24
Pokyny pro autory	25

PAVOUKOVCI ČR

Pavouci České republiky

Na nových webových stránkách Evropské arachnologické společnosti* jsou spolu se všemi sborníky z evropských arachnologických kongresů či odkazů na národní soupisy pavouků aktualizované údaje o pavoucích světa, které jsou založeny na datech ze světového katalogu pavouků**. Moc pěkný je graf funkce počtu popsání druhů v závislosti na čase (Worldwide species number). Světový katalog je sice už ve verzi 17.0, ale jsou-li po déle než roční technické pauze k dispozici výpisy taxonomických změn týkající se evropských pavouků alespoň do verze 16.5, potěší to. Z přechodů na World Spider Catalog verzí 15.5 a 16.5 pro nás nevyplývaly žádné změny. Ve verzi WSC 16.0 jsou podchyceny tyto změny:

Brigittea civica (Lucas, 1850) je platným jménem místo *Dictyna civica*

Brigittea latens (Fabricius, 1775) je platným jménem místo *Dictyna latens*

Brigittea vicina (Simon, 1873) je platným jménem místo *Dictyna vicina*

Hahniharmia picta (Kulczyński, 1897) je platným jménem místo *Hahnia picta*

Iberina candida (Simon, 1875) je platným jménem místo *Hahnia candida*

Iberina difficilis (Harm, 1966) je platným jménem místo *Hahnia difficilis*

Iberina microphthalmalpa (Snazell & Duffey, 1980) je platným jménem místo *Hahnia microphthalmalpa*

Iberina montana (Blackwall, 1841) je platným jménem místo *Hahnia montana*

Microdipoena jobi (Kraus, 1967) je platným jménem místo *Mysmenella jobi*

Z přechodu na verzi WSC 14.5 je třeba doplnit převod tří druhů z rodu *Zelotes*:

Civizelotes caucasius (L. Koch, 1866)

Civizelotes gracilis (Canestrini, 1868)

Civizelotes pygmaeus (Miller, 1953)

V souladu s WSC uvádějíme *Arctosa lutetiana* (Simon, 1876) (a nikoliv *Tricca l.*).

Ve WSC 16.0 jsou uvedeny dvě změny jmen v rodě *Larinioides*. Tyto změny jsou převzaty z práce ŠESTÁKOVÁ *et al.* (2014):

Larinioides sericatus (Clerck, 1757) je údajně platným jménem místo *L. scolopetarius*;

Larinioides folium (Schrank, 1803) je údajně platným jménem místo *L. suspicax*.

Reakcí na tuto práci je článek BREITLING & BAUER (2015). Tito autoři oceňují podrobnou revizi (s nebývalým barevným odlišením jednotlivých skleritů na makadle), podávají však velmi zasvěcený rozbor Clerckových původních popisů a mezinárodních pravidel zoologické nomenklatury, na jehož základě výše uvedené změny nedoporučují. Vyčkal bych tedy, až jak bude situace zhodnocena v další verzi WSC.

V soupisu druhů pavouků evidovaných v České republice přezazují podle dále uvedeného článku o zavlečených druzích dva druhy z kategorie domácích a zdomácnělých do kategorie zavlečených, ale zatím nezdомácnělých. Tyto druhy přežívají pouze v izolovaném, výjimečně temperovaném prostředí skleníků botanických a zoologických zahrad a chovů bezobratlých. V České republice tak v dubnu roku 2016 evidujeme výskyt 869 druhů domácích a zdomácnělých pavouků. Mezi druhy zatím nezdомácnělé je zařazeno sedm druhů: Oonopidae: *Triaeris stenaspis*; Nesticidae: *Nesticella mogera*; Theridiidae: *Coleosoma floridanum*, *Nesticodes rufipes*; Sparassidae: *Heteropoda venatoria*, Philodromidae: *Thanatus vulgaris*, Salticidae: *Hasarius adansoni*.

Nově evidovaným druhem je zástupce čeledi Nesticidae: *Nesticella mogera* (Yaginuma, 1972): 1 ♀, 17.12.2015, 2 ♀♀, 12.1.2016, tropický skleník Výstaviště Flora Olomouc, leg., det. et coll. O. Machač.

*<http://www.european-arachnology.org/wdp/>

** <http://www.wsc.nmbe.ch/>

BREITLING R. & BAUER T. 2015: Remarks on synonyms of European *Larinioides* species (Arachnida: Araneae: Araneidae). *Arachnology* **16** (8): 305–310.

ŠESTÁKOVÁ A., MARUSIK Y. M. & OMELKO M. M. 2014: A revision of the Holarctic genus *Larinioides* Caporiacco, 1934 (Araneae: Araneidae). *Zootaxa* **3894** (1): 61–82.

Vlastimil Růžička

Zavlečenci

S přibývajícím objemem zboží převáženého po celé zeměkouli nabývá na aktuálnosti problém zavlečených druhů. Zdaleka ne všechny druhy, které jsou k nám zavlečeny, jsou s to vytvořit životaschopné populace. Štíra *Euscorpilus italicus* vyklepaného ze stanu po příjezdu z Chorvatska za náš druh jistě považovat nebudeme (KOVAŘÍK 1998). Ani skákavku *Icius subinermis*, která v Brně seděla na kapotě auta dovezeného právě asi z Itálie, zatím mezi naše pavouky nepočítáme (ŠICH 2015). Ze 184 druhů pavouků zavlečených do Evropy se jich asi čtvrtina dokázala v novém prostředí zabydlet (NENTWIG 2015). Zatím jsem na soupisku našich pavouků zařazoval ze zavlečených ty, kteří byli nalezeni alespoň na dvou místech. Rozmanitost míst nálezů je ovšem veliká. Například HÄNGGI & STRAUB (2016) zkoumali v okolí Basileje pavouky ve čtyřech různých typech budov: 1. skleníky, zahradní centra a květinářské obchody; 2. skladiště zboží, logistická centra; 3. botanické a zoologické zahrady; 4. nádražní budovy. Doporučuji tedy zohlednit také, kde se ten který druh zabydlel. Posudme z tohoto pohledu nález synantropních druhů z posledních let.

Uloborus plumipes – Ve sklenících v Tušimicích jej ve stovkách exemplářů pozoroval M. Chocheš již v roce 1995 (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002). Později byl jeho výskyt zaznamenán v květinářstvích v Ústí nad Labem a v Praze (RŮŽIČKA & BUCHAR 2008), v Olomouci, Jihlavě a Českých Budějovicích (BEZDĚČKA 2013), v současnosti v obchodních domech v Brně (ŠICH 2014). Z obchodů si lidé pavouky roznášejí do svých domovů.

Holocnemus plucheii – Prvně byl u nás zaznamenán v pražských skladech v roce 2009 (RŮŽIČKA 2011). Další nález pochází z Brna, z regálů v obchodním domě (ŠICH 2014), odkud si lidé pavouky se zbožím mohou domů běžně odnést.

Právě tyto dva výše zmíněné druhy byly mezi nejhojnějšími ve výše zmíněném výzkumu (HÄNGGI & STRAUB 2016).

Psilochorus simoni – Sbíráán v Praze-Holešovicích v letech 2002–2011, v Praze-Vršovicích v letech 2010–2011 (RŮŽIČKA 2011) a nyní opět v Praze (DOLEJŠ 2015). Vždy ve více exemplářích ve starší zástavbě, nejnovější nález hlásí V. Hula (*in litt.*) z Beskyd.

Dysdera crocata a **Tapinesthis inermis** – Tyto dva druhy jsou shodně známy ze tří polí kvadrátového mapování organismů, byly nalezeny v obytných domech či starých skladištích (RŮŽIČKA & BUCHAR 2008; KORENKO *et al.* 2007). Nejnověji hlásí toho druhého O. Machač (*in litt.*) z chatové osady poblíž Vsetína.

Zdá se, že pět výše jmenovaných druhů se u nás již zabydlelo.

Hasarius adansoni – O jeho výskytu ve sklenících pražské botanické zahrady věděl už MILLER (1971), V. Bryja ho determinoval v materiálu ze skleníků v Brně (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002), HULA *et al.* (2015) uvádějí jeho výskyt z tropických skleníků zoologických zahrad v Plzni a v Praze. Ačkoliv je tento druh v Evropě znám již od počátku minulého století, jeho výskyt je omezen výhradně na specializované prostředí vytápěných skleníků botanických a zoologických zahrad. I HÄNGGI & STRAUB (2016) zjistili jeho výskyt pouze v zoologických zahradách. Do katalogu (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002) jsme ho mezi naše pavouky zahrnuli z toho důvodu, že byl znám ze dvou míst. Nezhlednili jsme však, jak výjimečná místa to jsou. Do běžných budov, hal, skladišť či domácností se tento druh nešíří. Doporučuji ho ze soupisu domácích a zdomácnělých pavouků naší republiky vyřadit a uvádět zvlášť, coby zavlečený, ale nezdомácnělý druh.

Thanatus vulgaris – Prvně u nás nalezen v roce 2011 (RŮŽIČKA 2011). Podle informací od chovatelů je v každé odchovně cvrčků. V roce 2001 byl jeho výskyt zaznamenán v Německu také v chovech cvrčků. JÄGER (2002) se domnívá, že tento druh byl z USA do Evropy zavlečen zpětně, jelikož v jižní Evropě se vyskytuje ve volné přírodě. Mimo chovy cvrčků u nás zatím nalezen nebyl. (V chovech mají lidé doma leccos.) Doporučuji i tento druh ze soupisu domácích a zdomácnělých pavouků naší republiky vyřadit a uvádět zvlášť, coby zavlečený, ale nezdомácnělý druh. Následující druhy jsme tak vždy uváděli.

Heteropoda venatoria – Druh byl prvně zaznamenán v dozrávárně banánů (VALEŠOVÁ-ŽDÁRKOVÁ 1966), v současné době byl zjištěn v zoologických zahradách v Plzni, Praze a ve Dvoře Králové (HULA *et al.* 2015).

Nesticodes rufipes – Zaznamenán kdysi v chovech termitů v Entomologickém ústavu v Praze (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002). Nikde jinde již nalezen nebyl. První nález v Německu byl učiněn v chovech cvrčků GABRIEL (2010).

Triaeris stenaspis – Početná populace je dokumentována ze skleníků botanické zahrady Masarykovy univerzity v Brně (KORENKO *et al.* 2007) a v současnosti zjištěna i v expozici gaviálů v ZOO Praha (HULA *et al.* 2015).

Coleosoma floridanum – Druh sbíral S. Korenko ve sklenících botanických zahrad nejprve v Brně (RŮŽIČKA 2008), poté i v Praze (ŠESTÁKOVÁ *et al.* 2013).

Šest výše jmenovaných druhů sice na území naší republiky žije, ale vyskytují se v neobvyklých, abnormálně vytápěných místech, buď v tropických sklenících botanických a

zoologických zahrad, nebo v chovech bezobratlých. Do běžných budov, hal, skladišť či domácností se nešíří. Našinci to – málo platné – nejsou.

Nesticella mogera (Yaginuma, 1972) – Nejnovější přírůstek! Tři samice lapil O. Machač v tropickém skleníku v Olomouci. Zatím ho rovněž vedme coby nezdомácnělého. Za dvacet (deset, pět?) let uvidíme.

BEZDĚČKA P. 2013: Jihlava – nová lokalita introdukovaného pavouka *Uloborus plumipes* v České republice. *Acta rer. nat.* **15**: 105–106.

BUCHAR J. & RŮŽIČKA V. 2002: *Catalogue of Spiders of the Czech Republic*. Peres, Praha, 351 pp.

DOLEJŠ P. 2015: Pavouci v bytech aneb jak na *Psilochorus simoni*. *Pavouk* **39**: 18–19.

GABRIEL G. 2010: *Nesticodes rufipes* – Erstnachweis einer pantropischen Kugelspinne in Deutschland (Araneae: Theridiidae). *Arachnol. Mitt.* **39**: 39–41.

HÄNGGI A. & STRAUB S. 2016: Storage buildings and greenhouses as stepping stones for non-native potentially invasive spiders (Araneae) – a baseline study in Basel, Switzerland. *Arachnol. Mitt.* **51**: 1–8.

HULA V., PEŠAN V. & NIEDOBOVÁ J. 2015: Kdo nám žije v ZOO. *Pavouk* **39**: 20–21.

JÄGER P. 2002: *Thanatus vulgaris* Simon, 1870 ein Weltenbummler (Araneae: Philodromidae). *Arachnol. Mitt.* **23**: 49–57.

KORENKO S., ŘEZÁČ M. & PEKÁR S. 2007: Spiders (Araneae) of the family Oonopidae in the Czech Republic. *Arachnol. Mitt.* **34**: 6–8. DOI: 10.5431/aramit3402

KOVAŘÍK F. 1998: *Štíři*. Madagaskar, Jihlava, 175 pp.

MILLER F. 1971: Řád Pavouci – Araneida. In DANIEL M. & ČERNÝ V. (eds), *Klíč zvířeny ČSSR IV*. ČSAV, Praha, pp. 51–306.

NENTWIG W. 2015: Introduction, establishment rate, pathways and impact of spiders alien to Europe. *Biol. Invasions* **17**: 2757–2778.

RŮŽIČKA V. 2008: Arachnofauna České republiky. *Pavouk* **26**: 2–3.

RŮŽIČKA V. 2011: Arachnofauna České republiky. *Pavouk* **31**: 2–3.

RŮŽIČKA V. & BUCHAR J. 2008: Dodatek ke katalogu pavouků České republiky 2001–2007. *Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná* **29–30**: 3–32.

ŠESTÁKOVÁ A., CHRISTOPHORYOVÁ J. & KORENKO S. 2013: A tropical invader, *Coleosoma floridanum*, spotted for the first time in Slovakia and the Czech Republic (Araneae, Theridiidae). *Arachnol. Mitt.* **45**: 40–44.

ŠICH R. 2014: *Holocnemus pluche* (Scopoli, 1763) a *Uloborus plumipes* (Lucas, 1846) v Brně. *Pavouk* **36**: 11–12.

ŠICH R. 2015: *Icius subinermis* (Simon, 1937) v Brně. *Pavouk* **39**: 4–5.

VALEŠOVÁ-ŽDÁRKOVÁ E. 1966: Synanthrope Spinnen in der Tschechoslowakei. *Senckenberg. Biol.* **47**: 73–75.

Vlastimil Růžička